

การพัฒนาเครือข่ายเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนครปฐม

The network development to strengthen communities within the municipality of Nakhon Pathom.

สมใจ เกาต์วง¹ บุชบงศ์ สุวรรณะ² พิชามณูช เลิศวัฒนพรชัย³
และสุทิตา ไพบูลย์วัฒนกิจ⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนครปฐม มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) ศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเศรษฐกิจชุมชน 2) ศึกษาปัญหาและความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน 3) สร้างเครือข่ายการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนครปฐม ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือคนในชุมชนเขตเทศบาลนครปฐมจำนวน 6 ชุมชน แต่ละชุมชนมีจำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 66 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการประชุมปฏิบัติการ นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบบรรยายเชิงพรรณนา ตาราง แผนภาพประกอบการบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบในชุมชน คือ ขาดความรู้ด้านอาชีพ มีรายได้น้อย ครอบครัวขาดการดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน สถานที่ออกกำลังกายไม่เพียงพอ ขาดผู้นำทางวิชาการ เด็กและผู้สูงอายุเดินทางไปตรวจสุขภาพไม่สะดวก มีน้ำท่วมขัง และไม่มีสถานที่การออกกำลังกายในชุมชน ความต้องการที่พบ คือ จัดอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพ ผู้สูงอายุได้เบียดบังชีพเพิ่มขึ้น มีสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย ตรวจตราความปลอดภัยในชุมชน ตรวจสุขภาพและรักษาฟรี ซ่อมแซมถนนและทางระบายน้ำ และศาลารวมข่าวการแจ้งข่าวสารในชุมชน โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพและความรู้ทางวิชาการให้คนในชุมชน ส่งเสริมการออม ดูแลผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส จัดเวรยามรักษาความปลอดภัยจัดกิจกรรมให้ชุมชนมีส่วนร่วม และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แจ้งข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนโดยได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชนและคนในชุมชน

คำสำคัญ: เครือข่าย ความเข้มแข็ง เศรษฐกิจ ชุมชน

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

³อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ (การตลาด) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

⁴อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Abstract

Educational research titled : The network development to strengthen communities within the municipality of Nakhon Pathom. The purpose of the research were 1) To study the fundamentals of the economy 2) To study of the economic issues and community demand 3) To create the network development and strengthen economic of community within the municipality of Nakhon Pathom The research has been used the qualitative methodology. Sample has been chosen from the member of 6 communities within the Municipality of Nakhon Pathom. We selected 11 members from each community, total 66 persons. Data has been collected by the structured interview, unstructured interview, group discussion and workshops. Data has been presented in the descriptive format. The results have shown the society issues such as the lack of professional knowledge, low income, lack of child care, lack of exercise area, lack of academic leaders, inconvenient transportation route for children and the elderly for health check, flood and lack of public center to publish any notification to community. Community needs professional training, higher allowance for elderly, increase a place to relax and exercise, surveillance for the community safety, free health and physical checkup and treatment, repair roads and drainage included set up center for community notification. The development approach are to promote professional training and academic knowledge to the member of community, promote savings, take good care of elderly and the disabilities person, assign security guard to take care the area., set up activities for the community involvement and establish the learning centers to report information to create a strong network of community development in term of community economic with the cooperation of the government, private sector and the community.

Keyword: networks, strengthen, economy community

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 มุ่งเน้นยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553 : ออนไลน์) การผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติของการดำเนินงานรูปแบบประชาคม (Civil Society) นั้นอาจส่งผลให้มีการรวมตัวกันแบบหลวมๆ ตามการส่งเสริมหรือการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนของรัฐ ความร่วมมือที่แท้จริง มิใช่การส่งเสริมของรัฐให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องต่างๆ ที่รัฐอยากให้เกิด แต่ต้องเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนที่มีอุดมการณ์และแนวคิดเหมือนกัน ร่วมกันวางแผนพัฒนาตนเองและประชาคมของตนเอง ให้มีความสุข มีความผูกพันของคนในชุมชน ย่อมจะทำให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ศึกษาปัญหา ร่วมกันวางแผน เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ลงมือปฏิบัติ ติดตามการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ซึ่งการรวมกลุ่มกันยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังยาเสพติดและอาชญากรรมทุกประเภทเพื่อลดปัญหาสังคมให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก นอกจากนี้ยังเกิดการพัฒนาในชุมชนโดยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้การพึ่งพาอาศัยกัน อยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติ และดูแลรักษาบ้านเมืองให้สะอาด น่าอยู่ (เลิศศักดิ์ สุจินดา, 2549)

สภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดนครปฐม ได้มีการปรับเปลี่ยนเชิงคุณภาพที่น่าสนใจ คือ ทิศทางการขับเคลื่อนขบวนการ โดยรวมเปลี่ยนจากการเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการ โน่นนี่มาเป็นการคิดเองทำเอง จัดการเอง โดยมีวิสัยทัศน์รวมว่า “ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเอง” การเรียกร้องให้รัฐสนับสนุน ยังมีอยู่ เพราะเป็นสิทธิของประชาชน แต่รัฐจะสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนชุมชนก็เดินหน้าตามแผนของตนเอง ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่นทุกหน่วยงานเปลี่ยนจากการที่ชุมชนทำตามแผนของหน่วยงาน มาเป็นหน่วยงานทำตามแผนของชุมชน แผนของหน่วยงาน ต่างๆ ต้องมาจากแผนของชุมชนนั้น ต่อแต่นี้ไปชุมชนจะกำกับทิศทางการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง การพัฒนาตามแผนของชุมชน มีการปรับแผนอย่างสม่ำเสมอ มีการใช้ข้อมูลและการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงาน ในหลายชุมชนมีการเข้าไปสู่ระบบการศึกษาโดยผลักดันให้มีหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่ “ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเอง” และคนที่ดำเนินการคือองค์กรชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาไม่ใช่หน่วยงานต่างๆ (ศิริพงษ์ สุรชาติ, 2553 : ออนไลน์) การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่หน่วยงานต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดขึ้นจากความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง แต่เกิดขึ้นตามแผนที่หน่วยงานได้มีการกำหนดขึ้นเองหรือจัดทำไว้แล้ว ปัญหาดังกล่าวจึงไม่สามารถ

แก้ไขตรงตามที่ชุมชนต้องการอย่างแท้จริง ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงปัญหาที่พบอื่นๆ ได้ และเห็นผู้อื่นในชุมชนแยกขาดจากกันโดยมองไม่เห็นความสัมพันธ์ของคนทั้งชุมชน (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ, 2546) การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม ในส่วนการดำเนินงานมีการบริหารงานแบบแบ่งเป็นเขต ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 4 เขต โดยแต่ละเขตมีการแบ่งการปกครองในแต่ละส่วนเขตมีผู้บริหารในแต่ละเขตขึ้นตรงกับนายกเทศบาลนครนครปฐม โดยกำหนดนโยบายแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนแบบพึ่งตนเองได้ แต่จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของเทศบาลนครนครปฐม ประชาชนส่วนใหญ่มีปัญหาค่าครองชีพ มีงานทำแต่มีรายได้ไม่เพียงพอ กับรายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละครัวเรือน ทำให้ต้องประสบกับปัญหา ต้องกู้ยืมเงิน ปัญหาการว่างงาน ของประชาชนที่เกิดจากผู้ประกอบการเลิกจ้าง ปัญหาการขาดสภาพคล่องด้านเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมอื่นๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเบื้องต้น หน่วยงานต่างๆ เข้ามาช่วยแก้ปัญหาในชุมชน ตามแผนที่หน่วยงาน ได้มีการกำหนดขึ้น แต่มิได้เกิดขึ้นจากความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐม โดยมีส่วนร่วมช่วยขับเคลื่อน เพื่อพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนทั้ง 4 เขต ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของชุมชนทั้ง 75 ชุมชน มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรักในบ้านเกิด มีความเอื้ออาทร มีความสามัคคี เสียสละ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนและผู้อื่นช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาความยากจน รายได้ที่ไม่เพียงพอ ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการขาดสภาพคล่อง ด้านเศรษฐกิจและปัญหาสังคมอื่นๆ มุ่งส่งเสริม สนับสนุนให้เศรษฐกิจของชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐม เกิดความเข้มแข็งและพัฒนาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม
3. เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม

2. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและ การวิเคราะห์ ซึ่งสามารถแสดงกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ประชาชนในชุมชน เขตเทศบาลนครนครปฐม จำนวน 75 ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยประธานชุมชน กรรมการชุมชน อสม.ชุมชน ประชาชนทั่วไป

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาวิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเฉพาะชุมชนที่มีการบริหารจัดการชุมชน ที่ดี และยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 6 ชุมชน คือ 1) ชุมชนโอเดียน

2) ชุมชนประปานคร 3) ชุมชนวัดเสนาหา 4) ชุมชนตรอกโรงรูป 5) ชุมชนสระบัว และ 6) ชุมชนวัดกลาง ใช้หลักการเลือกตัวอย่างเพื่อนำมาสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มตามเกณฑ์ของมอร์สและเครสเวลล์ที่แสดงจำนวนตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์หรือสนทนากลุ่มควรอยู่ระหว่าง 6-10 คน (Creswell, 1998) ผู้วิจัยจึงเลือกประธานชุมชน จำนวน 1 คน อสม.ชุมชน จำนวน 2 คน กรรมการชุมชน จำนวน 3 คน และประชาชน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 11 คน/1 ชุมชน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และประชุมเชิงปฏิบัติการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. การสำรวจเอกสารและหาข้อมูลจากเทศบาลนครนครปฐม นำข้อมูลที่ได้จัดแยกหมวดหมู่ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปและเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม

2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม โดยสัมภาษณ์ประธานชุมชน 1 คน อสม.ชุมชน 2 คน ตัวแทนกรรมการชุมชน 3 คน และตัวแทนประชาชนในชุมชน 5 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 6 ชุมชน

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview guidelines)

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focused group guideline) ใช้บันทึกการสนทนากลุ่มระหว่าง ประธานชุมชน อสม.ชุมชน ตัวแทนกรรมการชุมชน และตัวแทนประชาชนในชุมชน จากกลุ่มตัวอย่าง 6 ชุมชน โดยกำหนดกลุ่มสนทนากลุ่มย่อย กลุ่มละ 11 คน จำนวน 6 กลุ่ม และกลุ่มใหญ่ 6 ชุมชน กลุ่มละ 66 คน จำนวน 1 กลุ่ม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ SWOT และกำหนดรูปแบบแนวทาง การพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐมในภาพรวม

4. แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop guideline) ใช้บันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่าง ประธานชุมชน อสม.ชุมชน ตัวแทนกรรมการชุมชน ตัวแทนประชาชนในชุมชน จากกลุ่มตัวอย่าง 6 ชุมชน ตัวแทนจากเทศบาลนครนครปฐม ตัวแทนภาครัฐ และเอกชน เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐมในภาพรวม

การจัดกระทำข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่างๆ มาศึกษาอย่างละเอียดและดำเนินการจัดระบบหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

2. นำข้อมูลจากการลงภาคสนาม ที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้จากแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งได้จัดบันทึกไว้ และในแถบบันทึกเสียงมาถอดความ แยกประเภท จัดหมวดหมู่และสรุปสาระสำคัญ ตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร ข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ มาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ซึ่งในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธี (Investigator triangulation) โดยการนำข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านหรือกลับไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง และนำมาใช้เป็นกรอบแนวทาง การพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐมในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยโดยการเขียนบรรยายแบบเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

2. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Investigator triangulation) โดยการนำข้อมูลกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน

3. วิเคราะห์รูปแบบแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐม เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐมในภาพรวม

การนำเสนอผลการวิจัย โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไปของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม

ตอนที่ 2 ปัญหาและความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาล

ตอนที่ 3 รูปแบบแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐม

ตอนที่ 4 กรอบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐม

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไปของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม

1. สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจชุมชน เทศบาลนครนครปฐม เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาล เมื่อปี พ.ศ. 2453 ต่อมา พ.ศ. 2476 จึงมีการจัดตั้งเทศบาลเมืองนครปฐม มีพื้นที่ใน

ความรับผิดชอบประมาณ 5.28 ตารางกิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ในตำบลพระปฐมเจดีย์ ทั้งตำบล ปัจจุบันมีพื้นที่ 19.85 ตารางกิโลเมตรหรือคิดเป็นพื้นที่ประมาณ 12,406.25 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม 9 ตำบล วิสัยทัศน์เทศบาลนครปฐม “จัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน อาหารปลอดภัย ให้บริการสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ และทั่วถึง มุ่งสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่” จำนวนประชากร (ตามทะเบียนราษฎร) 80,632 (ชาย 37,756 คน หญิง 42,876 คน) จำนวนครัวเรือน 33,080 ครัวเรือน - อายุ 0 - 20 ปี 30.81% - อายุ 21 - 40 ปี 32.22% - อายุ 41 - 60 ปี 26.88% - อายุ 61 ปีขึ้นไป 10.09% (สำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครปฐม 2553 : ออนไลน์)

2. บทบาทหน้าที่ของคนในชุมชน

2.1 ประธานชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนเอง มีบทบาทสำคัญ ในฐานะแกนนำในการพัฒนาชุมชน ควบคุมและติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการในชุมชนประสานงานกับหน่วยราชการองค์กรและหน่วยงานเอกชน

2.2 กรรมการชุมชน ทำหน้าที่เพื่อเป็นตัวแทนของคนในชุมชน มีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองมีบทบาทสำคัญในฐานะแกนนำในการพัฒนาชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ

2.3 อสม.ชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้นำการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agents) พฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน

2.4 ประชาชนทั่วไป ทำหน้าที่ช่วยเหลือกันทำให้ชุมชนของตนมีสุขภาพลักษณะที่ถูกต้อง ตามหลักอนามัย ช่วยกันรักษาความสะอาดของชุมชน ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่กำจัดโรคระบาด รักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. ศักยภาพของชุมชน

3.1 จัดอบรมสัมมนาและพาไปศึกษาดูงานยังภูมิภาคต่างๆ เพื่อจะได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมให้ชุมชนจัดทำแผนชุมชนอันจะนำไปสู่การมีแผนชุมชนที่ชัดเจน นำไปสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็ง

3.2 การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มรวมถึงผู้ว่างงานจะได้มีงานทำ โดยเปิดศูนย์ฝึกอบรมอาชีพพระยะสันบริเวณตลาดโอเดียนเปิดสอนวิชาชีพพระยะสัน อาทิ หลักสูตรจัดดอกไม้สด ตัดเสื้อผ้าสตรี เสริมสวย นวดแผนไทยฯ

4. นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

4.1 การแก้ไขปัญหาหาเสพติด

4.2 ส่งเสริมสวัสดิการสังคมและการสังเคราะห์

4.3 มีการสะสมวัฒนธรรมที่ดึงามสืบทอดมาสู่รุ่นลูกหลาน

- 4.4 การจัดระบบการจราจร การควบคุมระบบสัญญาณไฟจราจร การควบคุมทิศทาง พร้อมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยสำหรับผู้เดินทางเท้า ทางม้าลาย
- 4.5 ส่งเสริมการพาณิชย์กรรมและการบริการ
- 4.6 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม

สภาพปัญหา 1) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ประชาชนขาดความรู้ มีรายได้น้อย 2) ด้านสังคม ขาดงบประมาณดำเนินการกิจกรรมของชุมชน ครอบครัวขาดการดูแลเอาใจใส่ บุตรหลาน 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถานที่ออกกำลังกายไม่เพียงพอ 4) ด้านการเรียนรู้และศักยภาพชุมชน ขาดผู้นำทางวิชาการ 5) ด้านสุขภาพอนามัย เด็กและผู้สูงอายุเดินทางไปตรวจสุขภาพไม่สะดวก 6) ด้านระบบสาธารณูปโภค มีน้ำท่วมขัง น้ำประปาไม่ไหลและมีสีขุ่น และ 7) ด้านอื่นๆ ตามที่ชุมชนเห็นพ้องร่วมกันคือไม่มีสถานที่การแจ้งข่าวสารภายในชุมชน

ความต้องการที่พบ 1) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมพัฒนาด้านอาชีพ จัดอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพตามความถนัดของคนในชุมชนเรียนรู้ด้านอาชีพ 2) ด้านสังคม ต้องการให้ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสได้รับเบี้ยยังชีพมากขึ้น 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีสวนสาธารณะ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชน 4) ด้านการเรียนรู้และศักยภาพชุมชน โครงการตรวจตราความปลอดภัยในชุมชนและการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน 5) ด้านสุขภาพอนามัย โครงการตรวจสุขภาพอนามัยประจำปีและการรักษาพยาบาลฟรี 6) ด้านระบบสาธารณูปโภค ซ่อมแซมถนนและทางระบายน้ำ และ 7) ด้านอื่นๆ ตามที่ชุมชนเห็นพ้องร่วมกัน คือ ต้องการศาลารวมข่าว หรือแผ่นประกาศข่าวสารข้อมูลในชุมชน

ตอนที่ 3 รูปแบบแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐมทั้ง 7 ด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพและความรู้ทางวิชาการให้คนในชุมชนส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งกลุ่มอาชีพระดมเงินทุนจากสมาชิก 2) ด้านสังคม ฝึกอบรมประชาชนให้รู้จักป้องกันตนเอง จัดเจ้าหน้าที่เวรยามให้ชุมชนมีโครงการดูแลผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส รัฐบาลสนับสนุนเบี้ยยังชีพ 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงคูคลอง มีการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สร้างจิตสำนึก ให้เทศบาลดำเนินการตัดกิ่งไม้ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การประชาสัมพันธ์ จัดทำเอกสารแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับ จัดกิจกรรมให้ประชาชนสนใจในการเข้าร่วม

รณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา ให้มากขึ้น 5) ด้านสุขภาพอนามัย จัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการรักษาสุขภาพ ตรวจสอบสุขภาพ ประชาชนและผู้สูงอายุในชุมชน 6) ด้านระบบสาธารณสุขปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน ก่อสร้าง ท่อระบายน้ำเสียเพิ่มลอกท่อระบายน้ำ ซุดลอกคูคลองเป็นประจำ และ 7) ด้านอื่นๆ ตามที่ ชุมชนเห็นพ้องร่วมกันส่วนใหญ่ จัดทำบอร์ดที่ติดประกาศของชุมชนทุกชุมชน หาแหล่ง แจ้างข้อมูลข่าวสารของชุมชน

ตอนที่ 4 กรอบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐม พบแนวทางการสร้างเครือข่ายจากการประชุมปฏิบัติการ ได้ข้อสรุปร่วมกัน คือ 1) ด้านอาชีพ ร่วมสร้างเครือข่ายกับสถาบันฝึกอาชีพระยะสั้นในการ จัดอบรมด้านอาชีพและความรู้ทางวิชาการให้คนในชุมชน 2) ด้านการศึกษา ได้รับการ เสริมพลังจากโรงเรียน หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนสนับสนุนให้ทุนการศึกษา 3) ด้านสาธารณสุข ร่วมสร้างเครือข่ายกับสาธารณสุข จัดโครงการตรวจสอบสุขภาพประจำปีฟรี จัดสรรทุนเพื่อซื้อ เครื่องออกกำลังกาย 4) ด้านต้านภัยยาเสพติด ร่วมสร้างเครือข่ายกับสาธารณสุข จัดทำสื่อ หรือนิทรรศการเรื่องยาเสพติดและโทษของยาเสพติด ดำรวจช่วยสอดส่องดูแลปราบปราม ชุมชนช่วยเฝ้าระวัง 5) ด้านการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรม ร่วมสร้างเครือข่ายกับวัด โรงเรียน ชุมชนจัดกิจกรรมปลูกฝังส่งเสริมธรรมะในชุมชน 6) ด้านสาธารณสุขปโภค ร่วมสร้าง เครือข่ายกับไฟฟ้า เทศบาลให้ความร่วมมือกับชุมชนอำนวยความสะดวกสบายให้ชุมชน 7) ด้านความปลอดภัยร่วมสร้างเครือข่ายกับตำรวจ ชุมชน มีสายตรวจออกตลอด 24 ชั่วโมง เทศบาลจัดแหล่งร้องทุกข์ให้ชุมชน และ 8) ด้านการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ข้อมูลในชุมชน จัดหาแหล่งแจ้างข้อมูลข่าวสาร มีรถกระจายเสียง เสียงตามสาย และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ แจ้างข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน โดยได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชนและคนในชุมชน มีการติดตาม ประเมินผลกระบวนการพัฒนา ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็ง ของเศรษฐกิจชุมชนสู่ชุมชนอื่นๆ และสู่สังคมภายนอก เพื่อการเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือ กลุ่มองค์กรเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนคร นครปฐมทั้ง 4 เขต 75 ชุมชน

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในเขต เทศบาลนครนครปฐม มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเศรษฐกิจ ชุมชน 2) ศึกษาปัญหาและความต้องการทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน 3) สร้างเครือข่ายการ

พัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐม ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือคนในชุมชนเขตเทศบาลนครนครปฐมจำนวน 6 ชุมชน แต่ละชุมชนมีจำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 66 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบ บรรยายเชิงพรรณนา ตาราง แผนภาพประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบในชุมชน คือ ประชาชนขาดความรู้ มีรายได้น้อย ขาดงบประมาณดำเนินการกิจกรรมของชุมชน ครอบครัวขาดการดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน สถานที่ออกกำลังกายไม่เพียงพอ ขาดผู้นำทางวิชาการ เด็กและผู้สูงอายุเดินทางไปตรวจสุขภาพ ไม่สะดวก มีน้ำท่วมขัง น้ำประปาไม่ไหลและมีสีขุ่น และไม่มีสถานที่การออกกำลังกายในชุมชน ความต้องการที่พบ คือ ส่งเสริมพัฒนาด้านอาชีพ จัดอบรมให้ความรู้ด้านอาชีพ ตามความถนัดของคนในชุมชนรู้ด้านอาชีพ ต้องการให้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ได้รับเบี้ยยังชีพมากขึ้น มีสวนสาธารณะ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชน โครงการตรวจตราความปลอดภัยในชุมชนและการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน โครงการตรวจสุขภาพอนามัย ประจำปีและการรักษาพยาบาลฟรี ซ่อมแซมถนนและทางระบายน้ำ และต้องการศาลารวมข่าว หรือแผ่นประกาศข่าวสารข้อมูลในชุมชน พบแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน และกรอบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายในเขตเทศบาลนครนครปฐม จากการประชุมปฏิบัติการ คือ ร่วมสร้างเครือข่ายกับสถาบันฝึกอาชีพระยะสั้นในการจัดอบรม ด้านอาชีพและความรู้ทางวิชาการให้คนในชุมชน ได้รับการเสริมพลังจากโรงเรียน หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนสนับสนุนให้ทุนการศึกษา ร่วมสร้างเครือข่ายกับสาธารณสุข จัดโครงการตรวจสุขภาพ ประจำปีฟรี จัดสรรทุนเพื่อซื้อเครื่องออกกำลังกาย ร่วมสร้างเครือข่ายกับสาธารณสุข จัดทำสื่อหรือนิทรรศการเรื่องยาเสพติดและโทษของยาเสพติด ดำรวจช่วยสอดส่องดูแลปราบปรามชุมชนช่วยเฝ้าระวัง ร่วมสร้างเครือข่ายกับวัด โรงเรียน ชุมชนจัดกิจกรรมปลูกฝังส่งเสริมธรรมะในชุมชน ร่วมสร้างเครือข่ายกับไฟฟ้า เทศบาลให้ความร่วมมือกับชุมชนอำนวยความสะดวกสบายให้ชุมชน ร่วมสร้างเครือข่ายกับตำรวจ ชุมชน มีสายตรวจออกตลอด 24 ชั่วโมง เทศบาลจัดแหล่งร้องทุกข์ให้ชุมชน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลในชุมชน จัดหาแหล่งแจ้งข้อมูลข่าวสาร มีรถกระจายเสียง เสียงตามสาย และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้แจ้งข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน โดยได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชนและคนในชุมชน มีการติดตาม ประเมินผลกระบวนการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนสู่ชุมชนอื่นๆ และสู่สังคมภายนอก เพื่อการเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในเขตเทศบาลนครนครปฐมทั้ง 4 เขต 75 ชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างเศรษฐกิจชุมชนที่นอกเหนือจากชุมชนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 ชุมชน เพื่อให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงในแต่ละพื้นที่ชุมชนทั้ง 75 ชุมชนที่ไม่เหมือนกัน เพื่อให้เศรษฐกิจของชุมชนในเขตเทศบาลนครนครปฐมเกิดความเข้มแข็งและพัฒนาต่อไปในอนาคตเพิ่มมากขึ้น
2. ควรศึกษารูปแบบโครงสร้างรายงานวิจัย เนื้อหาต่างๆ ให้เข้าใจอย่างละเอียด เพื่อวางแผนการดำเนินงานตามลำดับก่อนและหลังอย่างเป็นระบบ
3. นำข้อมูลที่เป็นปัญหาและอุปสรรคกลับมาหาแนวทางการแก้ไขให้ดีขึ้น สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2546). **วิถีชุมชน คู่มือการเรียนรู้ที่ทำให้งานชุมชนง่ายได้ผล และสนุก แผนงานวิจัยสังคมและสุขภาพ** โดยการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขและสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- เลิศศักดิ์ สุจินดา. (2549). **ความร่วมมือของประชาชนในกระบวนการประชาคมในพื้นที่ตำบลแม่แตง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพงษ์ สุรชาติ. (2553). **ชุมชนเข้มแข็ง ฟังตนเอง**. ค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2553. จาก <http://www.siamlocalnews.com/ntnews/view.php?gid=1423&newsid=2485&issueid=746>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2553). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2553. จาก <http://www.odd.go.th/Thai-html/05022007/PDF/PDF01/index.htm>
- Creswell. (1998). **Qualitative inquiry and research design: choosing among five traditions**. the University of California. Sage Publications.